Handreiking Veranderingen GOAB-financiering 2026 en verder

Aanleiding

De huidige GOAB-periode (2023-2026) loopt ten einde. Er zijn enkele ontwikkelingen rondom de GOAB-financiering die om aandacht vragen voor beleidsambtenaren OAB. Deze zijn de aanleiding geweest voor deze handreiking. Het gaat om:

- Het jaar 2026 is het laatste jaar van de GOAB-periode 2023-2026 en dus gelden er regels rond overhevelen naar 2027.
- Er is door het vorige kabinet Schoof een bezuiniging van 10% doorgevoerd vanaf 2026 en daarbovenop nog een circa 2% bezuiniging genoemd in de Voorjaarsnota 2025, eveneens vanaf 2026.
- Door het kabinet Jetten is vanaf 2027 structureel 60 miljoen extra beschikbaar gesteld voor OAB, waarmee de bezuinigingen die golden in 2026 vanaf 2027 weer worden teruggedraaid.
- Het vorige kabinet heeft besloten om zoveel mogelijk specifieke uitkeringen (afgekort SPUK's), af te schaffen en om te zetten naar zogeheten 'fondsuitkeringen'.
- Voor de SPUK GOAB is besloten dat deze wordt omgezet in een Bijzondere Fondsuitkering (BFU), streefdatum is nu per 1-1-2029.
  De indicator op basis waarvan de GOAB-middelen worden verdeeld is door het CBS herijkt en geactualiseerd. De herijkte indicator wordt dit jaar voor het eerst gebruikt, namelijk voor de verdeling van de middelen voor 2027.

Voor het ondersteuningstraject GOAB is dit voldoende aanleiding om een korte handreiking te schrijven. Medio 2023 verscheen een handreiking over de inzet van GOAB-middelen voor de periode 2023-2026[1]. Hier gaan we in deze handreiking kort op in. We willen met deze handreiking een stap verder gaan: welke wijzigingen komen er en hoe kunnen ambtenaren OAB hier al vanaf eind 2026 op anticiperen, zowel intern als richting hun OAB-partners.

Leeswijzer

Deze korte handreiking bestaat uit drie hoofdstukken.

Hoofdstuk 1: Spelregels en veranderingen rond financiën GOAB

In dit hoofdstuk vindt u de 'spelregels' rond de specifieke uitkering GOAB. Hierbij zoomen we vooral in op het afsluitende jaar 2026. In dit hoofdstuk gaan we ook in op hetgeen we nu weten over de aangekondigde veranderingen vanaf 2027 rond de GOAB-financiering.

Hoofstuk 2: Anticiperen op slotjaar en veranderingen

In dit hoofdstuk geven we gemeenten tips over hoe ze kunnen omgaan met de veranderingen rond GOAB-financiering, zowel intern met afdeling financiën en het nieuwe College, als extern richting hun OAB-partners. Een fictieve gemeente nemen we als voorbeeld om dit te verduidelijken.

[1] https://www.goab.eu/kennisbank/inzet-goab-middelen-2023-2026/

Hoofdstuk 3: Voorbeelden

In het slothoofdstuk geven we enkele voorbeelden van gemeenten die al geanticipeerd hebben op de veranderende GOAB-financiering.

1. Spelregels en veranderingen rond financiën GOAB

1.1 'Spelregels' GOAB-middelen 2023-2026

We starten met een korte uitleg van de 'spelregels' van de specifieke uitkering GOAB. In de eerder genoemde handreiking inzet GOAB-middelen 2023-2026 staat dit uitgebreider toegelicht.

De belangrijkste spelregels zijn:

- Eind september ontvangen gemeenten van DUO hun beschikking van het GOAB-budget. Dit is het definitieve budget van het lopende jaar en het voorlopige budget voor het komende jaar.
- Doorschuiven van niet ingezette middelen 2023-2025 naar een volgend jaar mag. Dit betekent dat het jaarlijks budget niet exact op hoeft.
- Maximaal 50% van het budget van 2026 mag worden doorgeschoven naar de volgende GOAB-periode en dus vanaf 2027 worden besteed. Dit bedrag mag bestaan uit het eventueel niet ingezette deel van 2023-2025 en ook het niet ingezette deel van het jaar 2026, waarbij dus in totaal 50% van het jaarbedrag van 2026 als maximum geldt.
- Het Rijk beslist ieder jaar apart of de GOAB-bedragen aangepast worden als gevolg van loon-en prijsontwikkeling. Dit wordt zichtbaar bij het definitieve bedrag, dus in de beschikking eind september van het lopende jaar. Als voorbeeld: de definitieve beschikking van 2026 ligt zo'n 4% hoger dan de voorlopige beschikking van 2026 die een jaar eerder is verzonden.
- GOAB-middelen moeten jaarlijks verantwoord worden in de gemeentelijke jaarrekening. Dit is binnen de jaarrekening onderdeel D8 voor de periode van 2023-2026.
- In de Sisa verantwoording over 2026 die in het voorjaar 2027 moet worden opgemaakt, wordt naar verwachting[2] een extra tiende veld toegevoegd waarin gemeenten aangeven hoe hoog het bedrag is dat zij meenemen naar de volgende OAB-periode (maximaal 50% van definitief GOAB-budget 2026 waarover zij september 2026 worden geïnformeerd). Gemeenten krijgen als men boven de norm van het over te hevelen bedrag zit een reactie vanuit DUO over het bedrag dat niet besteed is en niet overgeheveld kan worden (alles boven de 50% van definitieve jaarbedrag 2026). Zij worden in de gelegenheid gesteld om in 2027 een correctie hier op te geven, zodat het niet bestede bedrag naar beneden wordt bijgesteld. Daarna stelt DUO een definitieve vaststellingsbeschikking op waarin staat wat er verrekend wordt (eind 2027/begin 2028).
- Inzet van de GOAB-middelen is mogelijk voor:
    - Realiseren voorschoolse educatie (wettelijk verplicht).
    - Afspraken over vve, met name indiceren, toeleiden, versterken doorgaande lijn en opbrengsten monitoren (wettelijk verplicht).
    - Taalactiviteiten basisscholen voor kinderen met een achterstand op taal (niet wettelijk verplicht). Denk hierbij aan schakelklassen of extra onderwijstijd.

[2] Medio januari 2027 wordt dit definitief duidelijk als de Definitieve Invulwijzer Sisa van BZK naar buiten komt. In oktober/november 2026 wordt de voorlopige Invulwijzer van 2027 waarschijnlijk openbaar gemaakt.

1.2 Veranderingen rond GOAB-financiën

We lichten de drie veranderingen rond GOAB-financiering toe.

Verandering 1: 10% korting 2026, ongedaan vanaf 2027

Het kabinet Schoof had besloten om het aantal specifieke uitkeringen van Rijk naar gemeenten sterk te verminderen en hierbij een 10% korting toe te passen, zodat de administratieve lasten voor gemeenten lager worden. Voor de specifieke uitkering GOAB geldt dit ook. De korting van 10% is al vanaf 2026 doorgevoerd, ook al bestaat de SPUK GOAB nog steeds in 2026. Dit komt hieronder (zie verandering:2) uitgebreider aan de orde.

Eind september 2025 ontvingen gemeenten hun voorlopige beschikking voor GOAB 2026 en ook hun definitieve beschikking GOAB 2025. In veruit de meeste gemeenten is de voorlopige beschikking 2026 een stuk lager dan de definitieve beschikking van 2025. Dit komt doordat de 10% korting is toegepast.

Nog 2% extra korting in 2026?

In een Bijzondere Ledenbrief Rijksbegroting 2026 meldt de VNG dat op GOAB aanvullend nog 2% extra wordt gekort vanaf 2026 als gevolg van de Voorjaarsnota-vaststelling (dit is een ombuiging voor prijsbijstelling voor het VO de komende jaren). Het genoemde percentage van 2% voor het jaar 2026 is niet geheel correct, het Rijk heeft afgesproken om gemiddeld 2% te korten op GOAB de komende jaren, het ene jaar wat meer dan het andere jaar, zie toelichting hieronder[3].

Gemeenten ontvangen middelen voor onderwijsachterstandenbeleid. GOAB bestaat uit meerdere instrumenten, waaronder voor- en voorschoolse educatie (vve), schakelklassen en zomerscholen. Het overgrote deel van het budget bestaat uit middelen voor de SPUK GOAB. Bij de eerste suppletoire begroting is vanaf 2026 een fluctuerende reeks van minimaal € 0,4 miljoen tot maximaal € 12,2 miljoen omgebogen op de in 2025 ontvangen loonbijstelling om de prijsbijstelling op de bekostiging in het voortgezet onderwijs te kunnen uitkeren.

Voor 2026 blijkt de korting slechts 0,13%. De effectieve korting op GOAB in 2026 bedraagt daarom 10,13% voor het totaalbudget t.o.v. 2025. Per gemeente verschilt dit bedrag, afhankelijk van de achterstandsscores van kinderen in hun gemeente. Voor 2027 en 2028 daalt het totaalbedrag vanwege deze afspraak wel met 2% totaal, grofweg 1% daling in 2027 en weer 1% daling in 2028. Na 2028 blijft het min of meer stabiel.[4]

Terugdraaien 10% korting vanaf 2027

Door het kabinet Jetten is in het coalitieakkoord opgenomen dat voor de investeringen in het onderwijs een envelop van structureel 1,5 miljard euro beschikbaar is gesteld. Dit geld wordt onder andere besteed **aan het terugdraaien van de bezuinigingen**, het regionaal investeringsfonds mbo, het verbeteren van kwaliteit en meer leraren voor de klas en versterken van de Inspectie, investeringen in onderzoek en wetenschap en aan de koopkracht van studenten. In de Kamerbrief van 24 april 2026 is opgenomen dat vanaf 2027 structureel 60 miljoen extra beschikbaar komt voor OAB, waarmee de bezuiniging van 10% wordt teruggedraaid vanaf 2027. Dit is in de begroting van

[3] Bron is Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2026, 16 september 2025, pagina 48

[4] Bron is voetnoot 3, pagina 188.

het Ministerie van OCW van 2027 verwerkt. Deze is met Prinsjesdag gepubliceerd, zie tabel hieronder.

Jaar	2026	2027	2028	2029	2030	2031
GOAB budget Rijk aan gemeenten	602,9M	654,7M	650,6M	658,5M	652,3M	652,3M

De tabel laat zien dat er in 2027 zo'n 52 miljoen extra bij komt, dit is de 60 miljoen impuls minus de 1% afgesproken korting in de voorjaarsnota. De 1% korting is in 2028 ook ingeboekt, met dan wel een lichte eenmalige stijging in 2029 en weer een daling voor de laatste twee jaren die nu begroot zijn.

Verandering 2: Bekostiging GOAB via Bijzondere Fondsuitkering

De voormalige staatssecretaris van OCW heeft ingestemd met het voorstel om de huidige SPUK GOAB om te zetten in een BFU, als onderdeel van het coalitieakkoord van het vorige kabinet Schoof. Het huidige kabinet streeft naar ingangsdatum 1 januari 2029 voor de BFU, er is namelijk tijd nodig om wetswijzigingen door te voeren, en ook het besluit bekostiging OAB aan te passen. Zodra hier meer over bekend is, zullen gemeenten worden geïnformeerd.

Toelichting Bijzondere Fondsuitkering

In de Kamerbrief van 21 mei 2025[5] staat het volgende over de Bijzondere Fonds Uitkering:

> Als onderdeel van deze herziening wordt ter vervanging van de huidige decentralisatie-uitkering een nieuwe uitkeringsvorm geïntroduceerd: de bijzondere fondsuitkering (BFU). Net als de Doeluitkering (DU) is de BFU een fondsuitkering, wat betekent dat de middelen beleids- en bestedingsvrij worden uitgekeerd. In tegenstelling tot de DU mag er bij de BFU wel (verplichte) informatie opgevraagd worden. Deze informatie hoeft echter niet gecontroleerd te worden door een accountant wat bij een SPUK wel het geval is. Doordat er de mogelijkheid is om informatie op te vragen, wordt het gemakkelijker voor het Rijk om te kijken of de doelen bereikt worden, of de uitkering aansluit bij de kosten van provincies of gemeenten en of de verdeling nog passend is. Daarbij kan de door de medeoverheden verstrekte informatie nooit leiden tot terugvordering van verstrekte BFU-middelen.

Op basis hiervan kunnen we een paar zaken op een rij zetten die zullen gelden voor deze BFU:

- De middelen zijn bestedingsvrij, er gelden dan dus geen eisen voor de bestedingsdoelen. De inzet van middelen hoeft ook niet meer verantwoord te worden.
- Jaarlijks zal een bedrag via het gemeentefonds worden uitgekeerd. De hoogte van het bedrag wordt net als nu, bepaald op basis van de CBS-indicator.
- Een BFU biedt de mogelijkheid om beleidsinformatie op te vragen bij gemeenten. Het Ministerie van OCW onderzoekt of het zinvol is op te vragen of de middelen toereikend zijn voor uitvoering van de wettelijke taken rondom ve. Het aangepaste besluit bekostiging zal in dat geval verhelderen welke informatie precies zal worden opgevraagd.

[5] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2025Z10068&did=2025D23183

Het huidige tijdvak van de SPUK loopt af in 2026, terwijl de BFU op zijn vroegst vanaf 2029 ingaat.

Dit betekent het volgende voor het jaar 2027:

- De SPUK GOAB geldt in beginsel nog steeds voor een tijdvak van vier jaar. Het huidige tijdvak loopt eind 2026 af. In 2027 zal gewoon een nieuw tijdvak starten dat theoretisch gezien dan doorloopt tot eind 2030. Maar het is nu al zeker dat dit tijdvak voortijdig beëindigd zal worden.
- Omdat het volgende tijdvak korter zal zijn dan de voorgeschreven vier jaar, zal in het nieuwe besluit OAB een overgangsregeling worden opgenomen. Daarin zal worden meegenomen wat de kortere periode voor consequenties heeft op o.a. het doorschuiven van budget.

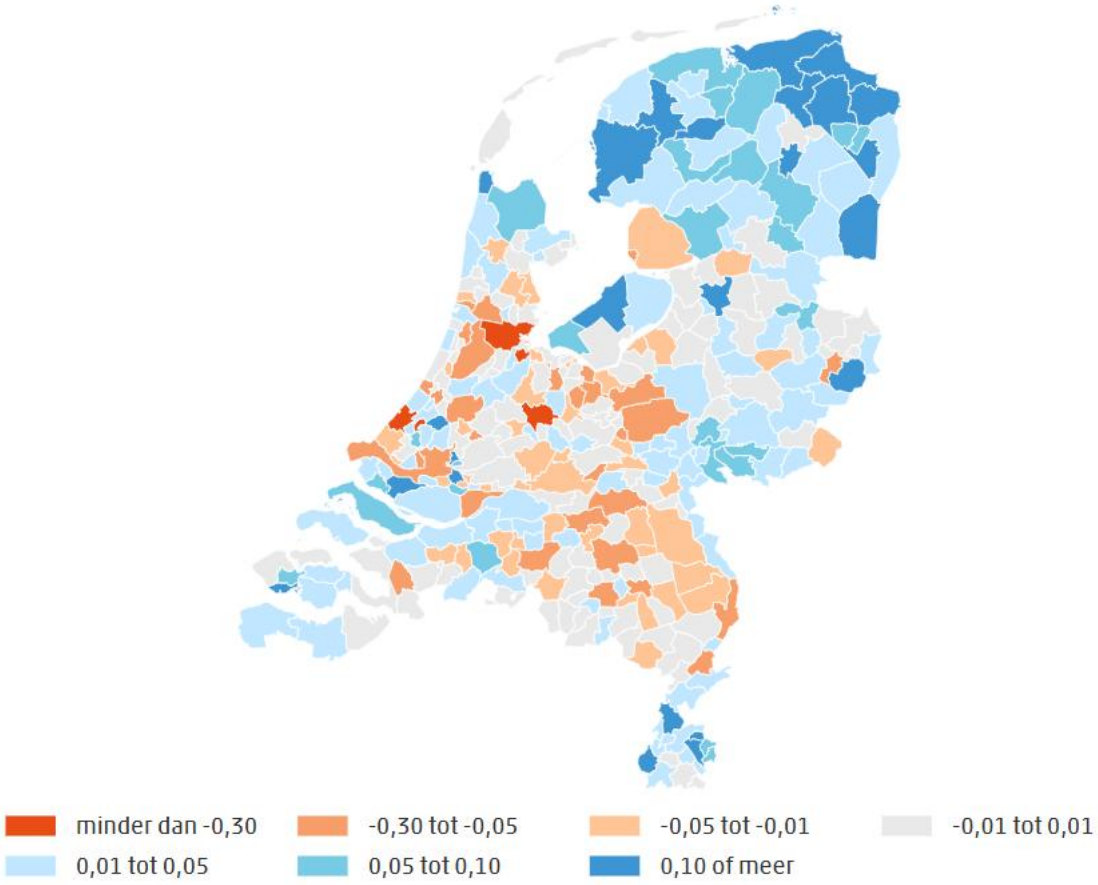
Verandering 3: Herijkte CBS-indicator

Om de risico-indicator onderwijsachterstanden actueel te houden, wordt de indicator periodiek herijkt. Die herijking is tussen 2024 en 2026 door het CBS uitgevoerd.[6] In het herijkte model gebruikt het CBS 10 achtergrondkenmerken om het risico op onderwijsachterstand te schatten: het hoogstbehaalde opleidingsniveau van beide ouders, het vermogen van het huishouden, de aanwezigheid van problematische schulden, herkomst, de ouderlijke structuur, de verblijfsduur van de moeder in Nederland, of de ouders verdacht zijn van een misdrijf en de sociaaleconomische status van de schoolpopulatie. Ook is een correctie opgenomen wanneer het opleidingsniveau van de ouders onbekend is. In het rapport van het CBS staat ook wat de consequenties zijn tussen de huidige en nieuwe methode. Dit plaatje staat hieronder weergegeven. Op de website van het CBS kunnen ambtenaren hun eigen gemeente aanklikken en zien wat het verschil is. In zijn algemeenheid wordt duidelijk dat grote steden erop achteruitgaan en dat met name in het noorden/oosten van het land gemeenten erop vooruitgaan. September 2026 verscheen een tool om de bedragen van 2026 en 2027 met elkaar te vergelijken[7]. Bij de herijking is de indicator vernieuwd waardoor de middelen beter, in de zin van op basis van meer actuele gegevens, worden verdeeld over de gemeenten. Een hoger bedrag komt terecht bij gemeenten met een grotere kans op onderwijsachterstanden. Hierdoor gaan veel gemeenten erop vooruit in bedrag, maar zijn er ook gemeenten waar het bedrag lager is dan 2026.

[6] https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2026/24/onderzoek-herijking-risico-indicator-onderwijsachterstanden-basisonderwijs-fase-2

[7] Tool is terug te vinden via: https://www.goab.eu/nieuws/goab-budget-voor-2027-en-definitieve-budget-2026/

Figuur 7.5 Verschil tussen methodes per gemeente in procentpunt

De herijkte indicator wordt voor het eerst gebruikt voor het berekenen van de voorlopige scores voor 2027.

2. Anticiperen op slotjaar 2026 en veranderingen

Het is verstandig als gemeenten vanaf eind 2026 goed gaan anticiperen op het slotjaar GOAB en de aangekondigde veranderingen. We geven hierbij de volgende tips.

Tip 1: Maak een begroting voor de jaren 2026-2029

Gemeenten krijgen steeds meer zicht op hun GOAB-financiën voor de komende jaren. De belangrijkste informatie om een meerjarenbegroting te kunnen opstellen is:

- Voorjaar 2026 is de stand van de reserve GOAB per 31 december 2025 opgemaakt en weergegeven in de jaarrekening bij veld D8. Ook staat hierbij aangegeven hoeveel middelen er in 2025 zijn ingezet voor OAB.
- September 2025 is via DUO de definitieve beschikking 2025 en de voorlopige beschikking 2026 ontvangen.

- September 2026 is via OCW, GOAB-ondersteuningstraject en DUO inzicht gegeven in de definitieve beschikking 2026 en de voorlopige beschikking 2027.
- September 2026 is de meerjarenbegroting OCW rond GOAB bekend gemaakt (zie tabel eerder in deze handreiking).

Deze vier gegevens zijn nodig om een passende begroting te maken voor GOAB voor de jaren 2026 - 2029. We raden hierbij aan zo vroeg mogelijk te starten en de cijfers aan te passen zodra deze bekend worden. We lichten bovenstaande toe met een fictieve gemeente als voorbeeld.

Voorbeeld uitwerking tip 1

Gemeente Niederwaade heeft op de jaarrekening van 2025 aangegeven dat de GOAB-reserve op 31 december 2025 in totaal € 200.000 bedraagt en dat er in totaal aan € 850.000 is uitgegeven aan OAB (veld D8 1 t/m 3). September 2025 heeft DUO de beschikkingen 2025 en 2026 gestuurd: de definitieve beschikking 2025 is € 900.000 en de voorlopige beschikking van 2026 is € 820.000. September 2026 is bekend gemaakt dat het definitieve bedrag 2026 € 823.000 bedraagt en het nieuwe voorlopige bedrag voor 2027 is € 920.000.

Van belang is dat de ambtenaar een goede inschatting kan maken hoeveel GOAB-budget er wordt ingezet. Bij veruit de meeste gemeenten kan de inschatting opgevraagd worden bij de gemeentelijke afdeling financiën via de bij OAB vastgelegde boekingsnummers.

Voor gemeente Niederwaade geldt dat de werkelijke inzet van de GOAB-middelen in 2025 € 850.000 bedraagt, een bedrag dat in de jaren 2026 en verder ook minimaal nodig is als men geen aanpassingen doet. Als we de verwachte inkomsten en uitgaven van 2026 bekijken, blijkt dat de inkomsten 2026 lager zijn dan de te verwachten uitgaven in 2026. Echter door het terugdraaien van de 10% korting op OAB vanaf 2027, is de verwachting dat dat er in 2027 weer een balans is.

De ambtenaar heeft nu de volgende fictieve sturingsinformatie:

- Het totale beschikbare budget 2026 is € 823.000 (definitieve beschikking) + € 200.000 (reserve 2023-2025) = €1.023.000.
- Het voorlopige bedrag GOAB 2027 is door DUO doorgegeven op € 920.000.
- Voor de begroting wordt ingeschat dat de GOAB-middelen in 2028 met € 10.000 dalen (1% ingeboekte daling totaalbudget). Dus geschatte inkomsten OAB van het Rijk 2028 € 910.000.
- Voor de begroting van 2029 laat het macrobudget van OCW een stijging van 1% zien. Het GOAB-budget voor 2029 wordt geraamd op € 920.000.
- In 2025 is € 850.000 uitgegeven, in 2026 zal dit na geschatte indexatie circa € 880.000 worden.
- Het maximaal over te hevelen bedrag naar 2027 is € 411.500, te weten 50% van het definitieve jaarbedrag 2026.
- De uitgaven GOAB wordt voor 2027 op € 900.000 ingeschat, voor 2028 op € 920.000 en in 2029 op € 945.000, een licht stijgend bedrag t.o.v. geschatte uitgaven van 2026.

De ambtenaar van de gemeente Niederwaade kan met deze gegevens een begroting maken voor de jaren 2026-2028. Het totaal beschikbare budget van 2026 van € 1.023.000 is hoger dan de te verwachte uitgaven van € 880.000. De gemeente kan dus het restant van € 143.000 overhevelen naar 2027 en verder, dit past binnen de gestelde regels (maximum is € 411.500). Van dit bedrag wordt € 58.000 gereserveerd voor het jaar 2027 en € 85.000 voor het jaar 2028. De meerjarenbegroting zit er dan als volgt uit.

GOAB Niederwaade	Inkomsten	Verwachte uitgaven	Balans na overhevelen
(werkelijk en na overhevelen reserve eind 2026)			
2026	€ 1.023.000 (na overhevelen € 880.000)	€ 880.000	€ 0
2027	€ 920.000 (na overhevelen € 978.000)	€ 900.000	€ 78.000
2028	€ 910.000 (na overhevelen € 995.000)	€ 920.000	€ 75.000
2029	€ 920.000	€ 945.000	- € 25.000

Dit voorbeeld laat zien dat de fictieve gemeente door de inzet van de reserve 2023-2026 de disbalans tussen inkomsten en uitgaven vanaf 2028 kan corrigeren, in 2029 niet meer. Hiermee wordt duidelijk dat Niederwaade op middellange termijn keuzes moet maken omdat de inkomsten zonder het overhevelen van de reserve structureel lager liggen dan de verwachte uitgaven. Het kan in dit voorbeeld wel zijn dat de indexatie van OCW het gat op de begroting dicht.

Aan de hand van dit voorbeeld adviseren we ambtenaren om voor zichzelf een meerjarenbegroting te maken. Zodra de cijfers op hoofdlijnen bekend zijn, raden we aan dit goed met afdeling financiën en vervolgens met de wethouder onderwijs door te nemen.

Tip 2: Anticipeer vanaf eind 2026 op omzetting naar BFU

GOAB wordt tijdens de volgende collegeperiode omgezet van specifieke uitkering naar een BFU. Vanaf dat moment vervallen de strikte regels en is het ook mogelijk om de middelen voor andere doeleinden in te zetten. Met de soms grote tekorten op bijvoorbeeld jeugdzorg ligt er druk op ieder niet geoormerkt budget vanuit het Rijk. GOAB krijgt door deze omzetting dus een politieke dimensie. De vraag wordt hoeveel belang het College en de Raad hechten aan OAB, gegeven hetgeen is opgebouwd in het verleden en wat nodig geacht wordt voor de toekomst. Er is een stok achter de deur vanwege de wettelijke verplichtingen en de jaarlijkse enquête die ingevuld moet worden voor de Onderwijsinspectie. De vraag is hoeveel politieke druk hierdoor ervaren gaat worden en dus welke politiek belang College en Raad in OAB zien. De rol van ambtenaren hierbij is cruciaal. Om dit toe te lichten gebruiken we het voorbeeld van gemeente Niederwaade.

Voorbeeld uitwerking tip 2

Ervan uitgaande dat in 2029 de SPUK GOAB wordt omgezet naar een BFU, dan is het de vraag of de politiek het wenselijk vindt om de € 920.000 in te zetten of dat men hier iets wil gaan afromen. Het is dus belangrijk om vanaf 2026 aan te geven richting College en Raad dat de OAB-activiteiten meerwaarde hebben, wat de inspanningen op landelijk en lokaal niveau opleveren en welke plannen er zijn richting de toekomst. Stukken die hierbij van meerwaarde kunnen zijn, zijn: onderzoeken zoals PRE-COOL, toelichting op bijvoorbeeld de Heckman-curve en de GOAB-brochure en aparte factsheet

'Wat werkt in vve?'[8]. Zij kunnen worden aangevuld met lokale monitors en verhalen van OAB-partners.

Het is hierbij goed om alle bestaande OAB-activiteiten tegen het licht te houden. Als van een bepaalde activiteit niet helder is wat de opbrengsten zijn of überhaupt wat het doel en/of bereik is, dan is dit een logisch moment voor herbezinning op voortzetting.

Omdat er in maart 2026 bij de meeste gemeenten gemeenteraadsverkiezingen zijn geweest, raden we aan vooral de nieuwe wethouder Onderwijs en de nieuwe Raadsleden actief te informeren, dus vanaf circa de zomer van 2026. Het GOAB-ondersteuningstraject heeft hiervoor een aparte factsheet uitgebracht[9]. Voor de ambtenaar van de fictieve gemeente Niederwaade betekent dit dus aangeven dat OAB een belangrijk dossier is, dat er beduidende resultaten geboekt worden met bijvoorbeeld vve en dat er een gat in de begroting is vanaf 2028. De politieke vraag is of de gemeente dit gat wil dichten, of men activiteiten wil afbouwen of dat men gesprekken wil aangaan met de schoolbesturen over cofinanciering van bepaalde activiteiten. Het is raadzaam deze en andere vragen te inventariseren en daar bij voorkeur met de OAB-partners (zie tip 3 hieronder) antwoorden op te formuleren.

Tip 3: Overleg met OAB-partners

De aangekondigde veranderingen van de GOAB-middelen maakt dat het van groot belang is dat OAB-ambtenaren de informatie en de mogelijke gevolgen ervan bespreken met hun OAB-partners, voornamelijk kinderopvang en scholen. Het is verstandig hen mee te nemen rond de verlaagde bijdrage van het Rijk die in de toekomst minder geoormerkt en daardoor meer politiek zal zijn.

Vragen die hierbij aan bod kunnen komen:

- Hoe laten we zien wat OAB/vve heeft opgeleverd, richting de politiek en de burgers?
- Hoe tonen we aan dat de GOAB-middelen doelmatig en doeltreffend ingezet zijn? Doelmatigheid gaat over het bereiken van een resultaat met zo min mogelijk middelen, terwijl doeltreffendheid gaat over het bereiken van de gestelde doelen.
- Welke OAB-activiteiten moeten in ieder geval voortgezet worden en welk ambitieniveau vinden we hierbij passend?
- Wie neemt in de toekomst welke rol, zowel qua aansturing als financiële bijdrage? Schoolbesturen ontvangen in hun lumpsum ook middelen voor inzet OAB in hun scholen. Deze middelen zijn niet geoormerkt en dus is het goed de hoogte hiervan inzichtelijk te hebben en hierover waar nodig afspraken te maken. Het GOAB-ondersteuningstraject heeft dit in beeld gebracht[10].

Tip hierbij is om als beleidsambtenaar en ve-organisatie wethouders en raadsleden uit te nodigen te komen kijken binnen ve-organisaties om het belang van ve duidelijk te maken.

[8] https://www.goab.eu/kennisbank/wat-werkt-in-vve-overzicht-van-bevindingen-uit-recente-literatuur/
[9] https://www.goab.eu/kennisbank/factsheet-gemeenteraadsverkiezingen-2026-en-oabvve/
[10] https://www.goab.eu/nieuws/achterstandsscores-en-onderwijsachterstandsmiddelen-scholen-en-gemeenten-2025/

3. Voorbeelden van gemeenten

In de kenniskringen van het GOAB-ondersteuningstraject hebben we de veranderingen van de GOAB-financiering al enkele malen geagendeerd en hebben gemeenten hierop gereflecteerd. Hieronder volgt een geanonimiseerd overzicht van de acties die gemeenten tot nog toe al genomen hebben. Dit ter inspiratie voor gemeenten die hieraan nog moeten beginnen.

- Gemeenten overwegen om in de toekomst de doelgroepdefinitie aan te passen, zodat er op middellange termijn minder ve-kinderen zijn. Hierbij willen we meegeven hier kritisch naar te kijken, veel doelgroepkinderen hebben extra ondersteuning rond taal nodig en voorkomen moet worden dat ze dit extra ve-aanbod niet meer krijgen.
- Er zijn gemeenten waar de startleeftijd voor ve vanaf 2 jaar is, deze gemeenten gaan in gesprek met het ve-veld of 2,5 jaar passender is, ook vanuit pedagogisch oogpunt.
- Een gemeente denkt na wat te doen met huidig beleid waarin is toegestaan dat niet schoolrijpe kinderen nog enige tijd naar de ve gaan.
- Gemeenten kijken naar de extra gecreëerde tutoruren, en gaan in gesprek wat er minimaal nodig is.
- De gemeenten kunnen sturen via de subsidietarieven, tegelijkertijd realiseren ze zich goed dat kinderopvang te maken heeft met structurele kostenverhogingen als gevolg van CAO-onderhandelingen.
- Gemeenten hebben naast structurele middelen vaak ook nog enkele incidentele middelen vanuit OAB (of NPO) ingezet in de ve. Deze incidentele middelen staan onder druk de komende jaren. Voorbeelden zijn een leerpakket voor pp‘ers over inzet van cultuur in de ve, vve-thuis, peuteropvang in de vakantieperiode, BSO/schakelklas in de zomer of vroegschoolse interventies.
- Zorg dat onderwijs beter zicht krijgt op de vve-geïndiceerde kinderen inclusief of ze ve gevolgd hebben. Maak aan hen duidelijk en inzichtelijk dat zij middelen krijgen in hun lumpsum om vroegschoolse educatie in te zetten voor deze kinderen.
- Gemeenten zijn oriënterend het gesprek aangegaan of meer concentratie van vve-kinderen in ve-groepen wenselijk en haalbaar is. Sommige ve-groepen hebben maar 2 of 3 vve-kinderen en zijn daarmee dus onder de streep niet rendabel. Als dit voor meerdere ve-locaties geldt, is het zowel pedagogisch als financieel verstandiger er een ve-groep van circa 6 vve-kinderen van te maken.
- Om er nu en in de toekomst zeker ervan te zijn dat ve-aanbieders niet de tekorten gaan afwentelen op de vve-ouders via tariefsverhoging, hebben gemeenten nu al in hun subsidieregeling vastgelegd dat ve-aanbieders aan vve-ouders nooit meer dan het fiscaal maximum tarief mogen vragen.
- Gemeenten kijken als eerste naar het niet- wettelijke deel van OAB, zoals schakelklassen en Boekstart. Ze gaan met schoolbesturen in gesprek over de hoogte van de financiering vanuit de gemeente richting de toekomst.
- Gemeenten realiseren zich dat ze niet alleen de wethouder onderwijs of jeugd moeten meenemen, maar ook de wethouder financiën. Zeker met het oog op de toekomst.

Verder zijn de volgende tips gegeven door gemeenten:

- Het is verstandig om de weg te weten binnen de eigen gemeente waar het financiën betreft, bijvoorbeeld de verschillende circulaires en op welke manier en wanneer budgetten te claimen zijn.
- Het ve-aanbod voor vve-kinderen met zorg is afgelopen jaren uitgebreid, vaak vanuit het GOAB-budget. Goed is om te kijken wat hiervan vanuit jeugdzorg, samenwerkingsverband of GOAB betaald zou moeten worden vanaf 2027.
- Zorg in 2026 voor een meerjarenplan GOAB, zodat GOAB de komende jaren in mindere mate een politieke dimensie krijgt.
- Maak in regionaal verband eenduidige financiële ve-afspraken, zodat er duidelijkheid komt voor ve-aanbieders die landelijke/regionaal opereren.

Colofon

Titel: Veranderingen GOAB-financiering 2026 en verder

Auteur: Marco Zuidam (Oberon), in afstemming met OCW

Datum: oktober 2026

Deze handreiking is een uitgave van het GOAB-Ondersteuningstraject voor gemeenten en aanbieders van Voorschoolse Educatie uitgevoerd door Oberon, Sardes, de CED-Groep en de brancheorganisaties SWN, BMK en BK in opdracht van het ministerie van OCW.